

Το Ανθρώπινο Κόστος της Κρίσης: Πολεμώντας τη Φτώχεια

Πόσο μεγάλη είναι η κρίση τελικά; Ποιο είναι το επίπεδο διαβίωσης των Ελλήνων σήμερα; Πόσο αυτό έχει επηρεαστεί από την κρίση; Ποια είναι η έκταση της φτώχειας αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα;

Όλα αυτά είναι κάποια γενικά μεν ερωτήματα, απαραίτητα δε για την κατανόηση των επιπτώσεων της κρίσης και άρα και των κατάλληλων πολιτικών για την αντιμετώπισή τους. Παρότι η κρίση στην Ελλάδα δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο σε εγχώριες αιτίες (διόγκωση εικονικού πλούτου και δανεισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, δομικά προβλήματα Ευρωζώνης), το εύρος της και η διάρκειά της στη χώρα μας είναι πρωτόγνωρα. Η Ελλάδα από το 2008 μέχρι σήμερα έχει χάσει το ένα περίπου τέταρτο του ΑΕΠ της! Αφήνοντας κατά μέρος τις αιτίες, η τεράστια αυτή πτώση της οικονομικής δραστηριότητας έχει πολύ δυσάρεστες επιπτώσεις στη ζωή των ανθρώπων. Σε μία χώρα που το επίπεδο της ανεργίας ήταν κάτω από ή γύρω στο επίπεδο του 10% του εργατικού δυναμικού, προσεγγίζει σήμερα το 27,2%. Στην περιοχή της Θεσσαλονίκης η ανεργία υπολογίζεται ότι ξεπερνάει το 30% (στοιχεία Εργατικού Κέντρου). Τα παραπάνω στοιχεία αντικατοπτρίζονται στην εικόνα της αγοράς και των κλειστών μαγαζιών και επιχειρήσεων. Η Ελληνική κρίση, για να έχουμε και ένα μέτρο σύγκρισης, είναι πρωτοφανής για ανεπτυγμένη χώρα. Ποτέ στην μεταπολεμική περίοδο μια χώρα δεν υπέστη τόσο γρήγορα τόσο μεγάλη οικονομική καθίζηση. Η παρούσα κρίση στη χώρα μας συγκρίνεται μόνο με οικονομικές κρίσεις όπως αυτή της δεκαετίας του 1930 και τις επιπτώσεις που είχε σε χώρες όπως οι ΗΠΑ και η Γερμανία. Το κόστος της μεγάλης ύφεσης του 1930 και οι αλυσιδωτές επιπτώσεις του σε κοινωνικό, πολιτικό και ανθρώπινο επίπεδο είναι γνωστές. Χωρίς ευτυχώς να φαίνεται ότι οδεύουμε σε ανάλογη κοινωνική κατάρρευση και πολεμικές ακρότητες, το ανθρώπινο κόστος στην Ελλάδα της κρίσης είναι όντως τεράστιο.

Η διαβίωση κάτω από τα όρια της φτώχειας στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ, αφορά τον έναν περίπου στους 3 Έλληνες. Αν και ο υπολογισμός της φτώχειας και η σύγκριση μεταξύ χωρών είναι περίπλοκο ζήτημα (π.χ. διαφορετική μεθοδολογία σε ΕΕ/ΗΠΑ), οποιεσδήποτε μετρήσεις και να πάρει κανένας υπόψη του, η φτώχεια στην Ελλάδα έχει αυξηθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια. Σήμερα αφορά πολύ περισσότερους από τον 1 στους 5 πολίτες που αφορούσε το 2008. Δεν είναι μόνο η πτώση του κατά κεφαλή εισοδήματος που στη χώρα μας είναι ραγδαία. Η πτώση του βιοτικού επιπέδου φαίνεται και στην υποχώρηση άλλων πιο αξιόπιστων δεικτών. Ο μη σταθμισμένος και ο σταθμισμένος για την ανισοκατανομή εισοδήματος Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (εισόδημα, προσδόκιμο ζωής, παιδεία) επίσης έχουν υποχωρήσει στη χώρα μας. Στη σύγκριση

χωρών η Ελλάδα έχει υποχωρήσει για το 2012 στις θέσεις 29 και 27 αντίστοιχα και αναμένει επιπλέον διολίσθηση το 2013. Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι δεν είναι και άσχημα όταν άλλες χώρες όπως π.χ. η Τουρκία είναι στις θέσεις 90 και 63. Πρέπει να υπενθυμίσουμε εδώ ότι είναι διαφορετικά τα σημεία εκκίνησης αυτών των χωρών και ότι η Ελλάδα ακόμη και σήμερα θεωρείται ανεπτυγμένη χώρα από όλους τους διεθνείς οργανισμούς. Οπότε τέτοιες συγκρίσεις με αναπτυσσόμενες χώρες δεν αποτελούν παρηγοριά...

Όσον αφορά τις δράσεις καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στη χώρα μας, σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ, το κράτος βοηθάει λιγότερο. Είναι γνωστό ότι στις νότιες χώρες της Ευρώπης, ο ρόλος που το δομημένο κοινωνικό κράτος παίζει στον Ευρωπαϊκό βορρά υποκαθίσταται σε μεγάλο βαθμό από την οικογένεια. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που σε χώρες σαν την Ελλάδα και την Ισπανία (με άνω του 27% ανεργία) δεν έχουν ακόμη επαναστατήσει οι πολίτες. Επίσης στην Ελλάδα έχουν κινητοποιηθεί πολλές ΜΚΟ που περιθάλπουν και βοηθούν αστέγους, άπορους, ανασφάλιστους ή με σοβαρά ψυχολογικά νοσήματα συμπολίτες μας. Στον τομέα βέβαια των ΜΚΟ χρειάζεται οπωσδήποτε ένας αξιόπιστος μηχανισμός πιστοποίησής τους αλλά και καλύτερη επικοινωνία μεταξύ τους για τον αρτιότερο συντονισμό των δράσεων που αναλαμβάνουν.

Στην κατεύθυνση του αποτελεσματικότερου συντονισμού των ΜΚΟ λειτουργούν επικουρικά και τοπικές δράσεις όπως αυτή της δημοτικής κίνησης της Πρωτοβουλίας που αφορούσε στην κοινωνική πολιτική και που φιλοξενήθηκε πρόσφατα στο Δημαρχείο Θεσσαλονίκης. Όσον αφορά την ίδια τη διοίκηση του Δ.Θ., έχει αυξήσει τον προϋπολογισμό για τις κοινωνικές παροχές αλλά αναπόφευκτα μέσα στα όρια της οικονομικής συγκυρίας και των περιορισμών που θέτει. Επειδή ακριβώς ο Δήμος αντιλαμβάνεται ότι αυτό δεν είναι αρκετό, αναζήτησε άλλου χρηματοδότηση και πέτυχε τη συνεργασία με κοινωφελή ιδρύματα όπως τα Νιάρχος, Λάτσης, Μποδοσάκης. Συνεργάζεται συστηματικά με ικανές ΜΚΟ και φορείς που έχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία (ΑΡΣΙΣ, PRAKSIS, ΑΠΘ, ΟΚΑΝΑ, κτλ) και μέσω διεκδίκησης Ευρωπαϊκών προγραμμάτων ενισχύει τις υπάρχουσες ή και δημιουργεί νέες κοινωνικές δομές. Έτσι ο Δ.Θ. έχει καταφέρει να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες που μαστίζονται περισσότερο από την κρίση.

Ήδη φέτος διανέμει πολύ περισσότερα συσσίτια σε όλες τις δημοτικές κοινότητες (φέτος σιτίζονται 650 πολίτες ενώ μέχρι πρότινος σιτίζονταν 350) και έχει καταφέρει να ενεργοποιήσει πρόγραμμα διανομής τροφίμων σε άπορους, εκτός από την περίοδο των εορτών, και σε συστηματική βάση. Μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου παρέχει είδη πρώτης ανάγκης σε πολλές (200) οικογένειες ετησίως. Η μηνιαία

αξία των παρεχομένων προϊόντων είναι σημαντική (200 ευρώ), εξασφαλίζοντας μια αξιοπρεπή προμήθεια τροφίμων. Για την περαιτέρω ενίσχυση πολιτών που δεν μπόρεσαν να ενταχθούν στο πρόγραμμα του Κοινωνικού Παντοπωλείου, υπάρχει η Δημοτική Τράπεζα Τροφίμων και Ρούχων, η οποία εξυπηρετεί σε είδη πρώτης ανάγκης εβδομαδιαία 50 περίπου άπορες οικογένειες της πόλης και συνολικά 200 οικογένειες. Χωρίς βέβαια να μπορεί να αντιμετωπίσει στη ρίζα του το τραγικό φαινόμενο υποσιτισμού κάποιων παιδιών στα σχολεία, ο Δ.Θ. διανέμει κολατσιό σε 800 περίπου παιδιά πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τους μαθητές ο Δήμος προσπαθεί να τους βοηθήσει και με ένα πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας (κέντρο Πορτοκαλιάν) που προϋπήρχε και λειτουργεί σε συνεργασία με εθελοντές φοιτητές του ΑΠΘ. Ο Δήμος Θεσσαλονίκης κατάφερε να εξασφαλίσει Ευρωπαϊκά κονδύλια (1 εκατομμύριο ευρώ) για πρώτη φορά το 2012 και για τους 17 βρεφονηπιακούς σταθμούς του. Παράλληλα μείωσε τα τροφεία που καθορίζονται με βάση το ετήσιο φορολογητέο εισόδημα των γονέων, ως το πλέον κοινωνικά δίκαιο κριτήριο.

Σε σχέση με άλλες ευάλωτες ομάδες συμπολιτών μας, ο Δήμος σύστησε ομάδα για τη στήριξη ενάντια στις εξαρτήσεις και την παραβατικότητα. Στο δίκτυο για την πρόληψη των εξαρτήσεων μετέχουν ο ΟΚΑΝΑ, το ΚΕΘΕΑ και σχετικές με το αντικείμενο ΜΚΟ, καθώς και το πρόγραμμα προαγωγής αυτοβοήθειας και τα κέντρα πρόληψης του Δήμου ΣΕΙΡΙΟΣ. Η προσπάθεια πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας του Δ.Θ. επιδιώκει την επαφή και τον συντονισμό των καθηγητών μέσης κυρίως εκπαίδευσης, των επαγγελματιών ψυχικής υγείας και των επιμελητών ανηλίκων. Για την ευάλωτη ομάδα των μεταναστών, που υφίστανται ακόμη πιο έντονα τις επιπτώσεις της κρίσης, εκτός από τη λειτουργία του ΣΕΜ (συμβούλιο ένταξης μεταναστών), ο Δ.Θ. ικανοποιεί συστηματικά τα αιτήματά για εύρεση χώρων με σκοπό την τέλεση των θρησκευτικών τους καθηκόντων ή και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Με τον πρακτικό αυτό τρόπο αλλά και με τη συνδιοργάνωση δράσεων για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας υποδοχής, ο Δήμος συμβάλλει στην πιο ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Πολύ σύντομα (μέχρι το Σεπτέμβριο του 2013) και σε συνεργασία με τις ΜΚΟ ΑΡΣΙΣ και PRAKSIS, ο Δ.Θ. θα λειτουργήσει και άλλες σημαντικές και μόνιμες κοινωνικές δομές. Ανάλογη φιλοσοφία με το Κοινωνικό Παντοπωλείο θα έχει και το Κοινωνικό Φαρμακείο. Σε συνέχεια του προσωρινού ξενώνα αστέγων (που σε συνεργασία με το Παπάφειο και τις ΜΚΟ ΑΡΣΙΣ, PRAKSIS και τον ΟΚΑΝΑ ο Δήμος λειτουργεί στο χώρο του Φιλοξενείου) ο Δ.Θ. θα ολοκληρώσει μία μόνιμη δομή φιλοξενίας αστέγων. Μετά από γενναιόδωρη προσφορά της Φιλόπτωχου Αδελφότητας Ανδρών Θεσσαλονίκης, βρέθηκε χώρος όπου

θα λειτουργήσει υπνωτήριο αστέγων. Για τη συγκεκριμένη δομή ο Δήμος κατάφερε να εξασφαλίσει χρηματοδότηση από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Αφού πετύχαμε τη συμμετοχή στο ΕΣΠΑ για την κατασκευή Ξενώνα Κακοποιημένων Γυναικών, ο Ξενώνας είναι ήδη επιπλωμένος (με χορηγία του ΙΚΕΑ) και έτοιμος να λειτουργήσει αφού στελεχωθεί. Αυτή η δομή θα συμπληρωθεί σύντομα και με τη λειτουργία συμβουλευτικού σταθμού στήριξης γυναικών σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας. Με βάση τις προγραμματικές δεσμεύσεις της δημοτικής κίνησης της Πρωτοβουλίας, συστήθηκε μεταξύ άλλων συμβουλευτικός σταθμός ιατρικής φροντίδας, όπου θα διεξάγονται σύντομα βασικές ιατρικές εξετάσεις. Στον ίδιο χώρο ήδη πραγματοποιήθηκαν εμβολιασμοί και οφθαλμολογικές εξετάσεις πολιτών δίχως ασφάλιση. Τη λογική της απεξάρτησης από την παθητική αποδοχή βοήθειας θα ακολουθήσει η μελλοντική δράση του Δήμου για δημιουργία λαχανόκηπων που θα καλλιεργούνται από άπορους οι οποίοι και θα μπορούν να καταναλώνουν τα λαχανικά.

Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες για τη δημιουργία κοινωνικών δομών και την συγκινητική ομολογουμένως αλληλοβοήθεια των Ελλήνων κατά τη διάρκεια της κρίσης, το ανθρώπινο κόστος της ύφεσης είναι τεράστιο. Αν βασιστούμε στις επίσημες εκθέσεις και αναφορές για την Ελληνική οικονομία (με το ρίσκο -όπως αποδείχθηκε- που μπορεί να ενέχει αυτό), τα πράγματα φαίνεται πως σε επίπεδο οικονομικής μεγέθυνσης του ΑΕΠ μπορούν σύντομα να πάνε καλύτερα. Σε κάθε περίπτωση πάντως, για να νιώσουν τον θετικό αντίκτυπο της μεταβολής αυτής οι καθημερινοί άνθρωποι, απομένει ακόμη αρκετός καιρός. Μέχρι τότε δεν πρέπει να εφησυχάζουμε και πρέπει ο κάθε αρμόδιος φορέας, αλλά και ο καθένας από εμάς που μπορεί, να συνεισφέρει με ότι δυνάμεις έχει στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και στην προστασία των πιο αδύναμων συμπολιτών μας που τόσο την έχουν ανάγκη.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!